

Brüssel, 11.6.2018  
COM(2018) 479 final

2018/0257 (NLE)

Ettepanek:

## NÕUKOGU OTSUS

**Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (millega muudetakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa Ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokolle nr 1 ja nr 4) Euroopa Liidu nimel allkirjastamise kohta**

## SELETUSKIRI

### 1. ETTEPANEKU TAUST

#### • Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Peaaegu poole sajandi jooksul on Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahel välja kujunenud mitmemõõtmeline ja rahuldust pakkuv partnerlus, eelkõige Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu kaudu, millega kehtestatakse ühelt poolt Euroopa Ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vaheline assotsiatsioon<sup>1</sup> (edaspidi „ELi-Maroko assotsieerimisleping“ või „assotsieerimisleping“), mis jõustus 2000. aastal. Põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodetega seotud liberaliseerimismeetmed lisati assotsieerimislepingusse Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepinguga<sup>2</sup> (edaspidi „liberaliseerimisleping“), mis jõustus 2012. aastal.

Kõnealuse eripartnerluse raames anti Marokole 2008. aastal edasijõudnud riigi staatus, millega kinnitatakse häid kahepoolseid suhteid, samuti lepinguosaliste jagatud eesmärke ja kohustusi, et edendada ühisalgatusi, nagu hea valitsemistava ning poliitilised ja sotsiaalmajanduslikud reformid.

Samal ajal on liit järjepidevalt kinnitanud oma pühendumist Lääne-Saharaga seotud vaidluse lahendamisele. Liit ei ole tunnustanud Maroko suveräänseid õigusi Lääne-Sahara üle, kuid toetab täielikult ÜRO peasekretäri ja tema isikliku esindaja püüdlusi aidata lepinguosalistel leida olukorrale õiglane, pikaajaline ja vastastikku vastuvõetav poliitiline lahendus, millega tagatakse Lääne-Sahara elanike enesemääramisõigus ÜRO põhikirja eesmärkide ja põhimõtete kohaste lepingute raames, nagu on sätestatud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides, eelkõige resolutsioonis 2152 (2014) ja resolutsioonis 2218 (2015).

Euroopa Liidu Kohus leidis oma 21. detsembri 2016. aasta otsusega kohtuasjas C-104/16 P,<sup>3</sup> et ELi ja Maroko vahel sõlmitud assotsieerimislepingut ja liberaliseerimislepingut ei kohaldata Lääne-Sahara suhtes.

Pärast Euroopa Kohtu otsust ei olnud võimalik jätkata assotsieerimislepingus ja selle protokollides sätestatud kaubandussoodustuste *de facto* kohaldamist Lääne-Sahara mitteautonoomselt territooriumilt pärinevate toodete suhtes, välja arvatud juhul, kui muudetakse protokoll nr 1 (Maroko põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kalade ja kalandustoodete juurdepääs ELi turule) ja protokoll nr 4 (päritolureeglite kohta), nähes ette, et Lääne-Saharast pärinevaid tooteid käsitletakse samamoodi kui Marokost pärinevaid tooteid.

29. mail 2017 volitas nõukogu komisjoni alustama läbirääkimisi, et luua õiguslik alus Lääne-Saharast pärinevatele toodetele tariifsete soodustuste andmiseks, ja võttis vastu läbirääkimisjuhised. Toimus kaks läbirääkimiste vooru. Esimene voor toimus 15. ja 16. juunil

<sup>1</sup> EÜT L 70, 18.3.2000, lk 2.

<sup>2</sup> Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vaheline kirjavahetuse vormis leping, milles käsitletakse põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodetega seotud vastastikuseid liberaliseerimismeetmeid, millega asendatakse lepingu protokollid nr 1, 2 ja 3 ning nende lisad ja muudetakse kõnealust assotsiatsioonilepingut (ELT L 241, 7.9.2012, lk 2).

<sup>3</sup> Euroopa Kohtu 21. aprilli 2016. aasta otsus kohtuasjas Euroopa Liidu Nõukogu vs. Polisario Rinne (Front Polisario), C-104/16 P, ECLI:EU:C:2016:973.

2017, teine voor 18. juulil 2017. Pealäbirääkijad parafeerisid lepingu eelnõu teksti 31. jaanuaril 2018.

Käesoleva ettepanekuga muudetakse ELi-Maroko assotsieerimislepingu protokoll nr 4 ja protokoll nr 1, et täita Euroopa Kohtu 21. detsembri 2016. aasta otsuse nõudeid ja luua õiguslik alus Lääne-Saharast pärinevate toodete suhtes tariifsete soodustuste kohaldamiseks.

Ettepaneku eesmärk on vältida kaubandushäireid Lääne-Saharaga, säilitades samas stabiilse juurdepääsu ELi turule, kuna uusi soodustusi ei anta. Eelkõige püütakse ettepanekuga soodustada Lääne-Sahara majanduslikku arengut, käsitledes tema eksporti ELi samamoodi nagu Marokost pärinevate toodete eksporti. Kõnealuste meetmetega välditakse olukorda, kus Lääne-Sahara oleks ebasoodsas konkurentsiolukorras ja kaotaks investeerimisvõimalusi võrreldes naaberriikidega, kelle suhtes kohaldatakse eri põhjustel tariifseid soodustusi (assotsieerimislepingud või üldise soodustuste süsteemi raames).

Tuleb veel rõhutada, et Euroopa Liidu Kohtu 27. veebruari 2018. aasta otsuses kohtuasjas C-266/16 käsitletakse liidu ja Maroko vahelist kalandusalast partnerluslepingut, mis on assotsieerimislepinguga ja seega käesoleva ettepanekuga hõlmatud turule juurdepääsust eraldiseisev teema.

Tuleb märkida, et kõik lepingud on üksnes ajutised, sõltuvad ÜRO raames toimuvate vaidluste lahendamisest kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu asjaomaste resolutsioonidega. Sellega seoses on lepingus sätestatud, et selle sõlmimine ei mõjuta ELi ja Maroko seisukohti Lääne-Sahara staatuse kohta.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Käesolev ettepanek on kooskõlas kehtiva kaubanduspoliitikaga. Tuleb märkida, et kuni 21. detsembrini 2016, mil Euroopa Kohus tegi otsuse kohtuasjas C-104/16 P, kohaldasid tolliasutused *de facto* soodustusi Lääne-Saharast pärinevate toodete suhtes, mida sertifitseeriti Marokost pärinevate toodetena. Marokole ega Lääne-Saharale ei anta ühtegi uut kaubandussoodustust lisaks nendele, mis neile anti enne 21. detsembrit 2016, kuna eesmärk on lihtsalt laiendada soodustuste kohaldamise geograafilist piirkonda, mitte muuta soodustuste ulatust või nendega hõlmatud tooteid.

Ettepanek on kooskõlas Euroopa naabruspoliitika üldiste eesmärkidega, sest see aitab parandada kaubandus- ja majandussuhteid lõunanaabruses tiheda koostöö vaimus. Samuti on ettepanek kooskõlas liidu üldise Marokot käsitleva poliitikaga, mille eesmärk on tugevdada eripartnerlust nimetatud riigiga, ilma et see mõjutaks ÜROs Lääne-Sahara küsimuses läbiviidava menetluse tulemust.

See, et kaubandussoodustuste kohaldamisala on laiem kui lepinguosaliste territoorium, ei ole enneolematu, kuna ELi-Maroko assotsieerimisleping sisaldab kaht ühisdeklaratsiooni, milles on osutatud, et San Marino Vabariigist ja Andorrast pärinevaid tooteid „aktsepteerib Maroko ühendusest pärinevate toodetena käesoleva lepingu tähenduses“.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Marokole protokollidega nr 1 ja nr 4 antud tariifseid soodustusi võidakse teataval tingimustel laiendada Lääne-Sahara päritolu toodetele, eeldusel et olemas on sobiv õiguslik alus. Lisatud lepingu eelnõu erieesmärk ongi õigusliku aluse kehtestamine. Assotsieerimislepingu asjaomaste protokollide muutmine võimaldab anda liidu tariifseid

soodustusi, lähtudes kohalikule elanikkonnale avalduvat kasu käsitlevast hinnangust ja inimõigustest.

## **2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS**

### **• Õiguslik alus**

Lepingu allkirjastamist võimaldav õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikkel 207 koostoimes artikli 218 lõikega 5, kuna tegemist on ühise kaubanduspoliitikaga seotud valdkonnaga.

### **• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Ühine kaubanduspoliitika kuulub liidu ainupädevusse (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 3 lõige 1) ja kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 5 lõikega 3 ei kohaldata subsidiaarsuse põhimõtet valdkondades, kus kehtib liidu ainupädevus.

### **• Proportsionaalsus**

Ettepanek on proportsionaalne vastus kõnealusele tõstatatud küsimusele. Lepinguga ei muudeta Lääne-Sahara päritolu toodete ELi turule juurdepääsu ulatust, mis kehtis enne Euroopa Kohtu 21. detsembri 2016. aasta otsust. Päritolueeskirjad on sätestatud assotsieerimislepingu protokollis nr 4; kõnealusesse protokollis tehakse muudatusi, et saavutada taotletud eesmärki ja tegeleda mõistliku aja jooksul valitseva ärilise ebakindlusega, mis mõjutab Lääne-Saharast pärinevate toodete eksporti liitu, ilma et see mõjutaks Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis Lääne-Sahara küsimuses läbiviidavat menetlust ning lõplikku vaidluse tulemust.

Seepärast piirdub ettepanek võtta vastu nõukogu otsus Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (millega muudetakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa Ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokolle nr 1 ja nr 4) Euroopa Liidu nimel allkirjastamise kohta, sellega, mis on taotletavate eesmärkide saavutamiseks vajalik või sobiv.

### **• Vahendi valik**

Asjaomaseid protokolle võib muuta ainult lepinguosaliste kokkuleppel. See hõlmab ka ametiasutuste vahelist nõutavat koostööd kaubandussoodustuste rakendamiseks.

Leping sõlmiti kirjavahetuse teel Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahel. Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vaheline leping on ainus vahend, millega tagatakse, et Lääne-Saharast pärinevatele toodetele võib anda sooduspäritolustaatuse, sest üksnes Maroko ametiasutustel on võimalik tagada kõnealuste soodustuste andmiseks vajalike eeskirjade täitmine.

Lepingu eelnõus on ette nähtud võimalus lepingu ajutiseks kohaldamiseks enne selle sõlmimist. Siiski ei peeta sellist ajutist kohaldamist vajalikuks.

### 3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

#### • Mõju hindamine

Nõukogu soovil hindas komisjon lepingu võimalikku mõju säästvate arengule, eelkõige seoses Lääne-Saharast pärinevatele toodetele antud tariifsetest soodustustest asjaomasele elanikkonnale tulenevate eeliste ja puudustega.

Komisjoni talitused seisid silmitsi eri liiki metodoloogiliste piirangutega. Esiteks on statistilised andmed Lääne-Sahara kohta üldjuhul endiselt puudulikud ja ebaühtlased. Teine takistus on tava, mis kehtis valdavalt kuni 21. detsembrini 2016, mil võeti vastu Euroopa Liidu Kohtu otsus. Kuna Lääne-Saharast liitu imporditud kauba suhtes kohaldatakse *de facto* samu soodustusi kui Marokost pärinevate kaupade suhtes, ei ole üldjuhul võimalik eristada Marokost imporditud kaupu Lääne-Saharast imporditud kaupadest. Lisaks võib määratlust „asjaomane elanikkond“ tõlgendada erinevalt, isegi vastuoluliselt<sup>4</sup>. Määratlusega võidakse viidata territooriumil elavatele inimrühmadele. See on Maroko tõlgendus, milles ei tehta elanikel vahet etnilise või kogukondliku kuuluvuse alusel. Samuti võidakse sellega viidata teatavatele elanikele etnilise või kogukondliku kuuluvuse alusel (läänesaharalased); sellisel juhul võib asjaomane elanikkond elada vähemalt osaliselt Lääne-Saharast väljaspool (pagulased) ja teatavad hiljuti sinna elama asunud elanikud jäävad määratluse alt välja. Kõnealust määratlust rakendab eelkõige Polisario Rinne.

Kuigi Lääne-Sahara elanikel on enesemääramise õigus, siis esiteks ei ole seal rahvaloenduse läbiviimine Euroopa Liidu ülesanne ja teiseks osutatakse ÜRO mitteautonoomsetel territooriumidel toimuvat majandustegevust käsitlevates dokumentides sotsiaal-majanduslike eelistega seoses ka nende piirkondade elanikele<sup>5</sup>. Pidades silmas kõnealuseid erinevusi ja raskusi sellisele inimrühmale avalduva mõju hindamisel, kelle põhitunnused tuleb veel määratleda, võttes arvesse asjaolu, et soodustusi laiendatakse teatavalt territooriumilt pärinevatele toodetele ja et eelised on loogiliselt seega seotud peamiselt kõnealuse territooriumiga, keskenduti hindamisel Lääne-Sahara elanike saadavale kasule.

Hindamiskriteeriumid põhinevad asjaomastel näitajatel, mis tulenevad ÜRO põhikirja artiklist 73, mille kohaselt „ÜRO liikmed, kes kannavad vastutust või võtavad endale vastutuse territooriumide valitsemise eest, mille rahvad ei ole veel saavutanud täielikku omavalitsust, tunnustavad põhimõtet, et mainitud territooriumide rahvastiku huvid on esmajärgulised“ ning „võtavad endale pühaks kohustuseks maksimaalselt soodustada nende territooriumide rahvastiku heaolu“.

Seega käsitletakse hindamisel Lääne-Saharast pärinevaid kaubavooge, täpsemalt kalandustooteid, põllumajandustooteid ja fosfaate, samuti loodusvaradele, tööhõivele ning inimõigustele avalduvat mõju. See põhineb lisaks olemasolevate andmete analüüsile ka prognoosidel. Pidades silmas Lääne-Sahara eriomast olukorda ja võttes arvesse, et liidul kui kolmandal isikul on keeruline Lääne-Sahara territooriumil uurimisi teostada, püüdis komisjon saada objektiivseid ja usaldusväärseid andmeid, sealhulgas vahetades teavet Maroko,

<sup>4</sup> Tuleb märkida, et kui läbirääkimisjuhiste prantsuskeelses versioonis räägitakse „elanikkonnast“, siis ingliskeelses versioonis räägitakse „inimestest“. Juba sellest nähtub ÜRO dokumentide varieeruv terminoloogia. Näiteks 16. oktoobri 1975. aasta arvamuses kasutab Rahvusvaheline Kohus oma järelduste prantsuskeelses versioonis määratlust „elanikkond“, kuid ingliskeelses versioonis määratlust „inimesed“.

<sup>5</sup> ÜRO Peaassamblee 7. detsembri 2017. aasta resolutsioon, mis käsitleb majanduslikku ja muud tegevust, mis mõjutavad mitteautonoomsete territooriumide inimeste huve (dokument A/RES/72/92, 14. detsember 2017).

kodanikuühiskonna ja Polisario Rindegas ning kasutades avalikkusele kättesaadavat teavet. Komisjon võttis arvesse ka kõiki muid kättesaadavaid andmeid. Teatavatel juhtudel on teave siiski ebapiisav ja piiratud.

### **Konsulteerimine huvitatud isikutega**

Komisjoni talitused ja Euroopa välisteenistus pidasid laiaulatuslikke konsultatsioone Lääne-Sahara elanikkonnaga.

Nendest konsultatsioonidest nähtus, et enamik olid liberaliseerimislepingu muutmise poolt, et laiendada tariifseid soodustusi Lääne-Saharast pärinevatele toodetele. Enamik osalejaid teatas positiivsest mõjust kogu elanikkonna jaoks, tuues eelkõige esile selliste kaubandussoodustuste äärmiselt olulise võimendava mõju seoses erainvesteeringutega. Nad märkisid, et eelisjuurdepääs Euroopa turgudele parandaks ettevõtluskeskkonda ja hõlbustaks Euroopa otseinvesteeringuid ning toetaks seega uut kaasava ja säästva arengu mudelit Lääne-Saharas. Enamik leidis siiski, et Lääne-Saharaga toimuvat kaubavahetust mõjutav jätkuv õiguskindlusetus kahjustaks suurel määral sotsiaal-majanduslikku arengut, mis nähtub juba kaubandussuhete aeglustumisest Lääne-Sahara ja teatavate liikmesriikide vahel või teatavates sektorites. Konsulteeritud osalejate hinnangul tõkestaks see, kui Lääne-Sahara juurdepääsu välisturgudele ja -investeeringutele piiratakse, kohaliku majandustegevuse arengut ning ohustaks teatavaid sotsiaal-majanduslikke ja poliitilisi edusamme ajal, mil Lääne-Sahara areng näib lõpuks hoogustuvat.

Polisario Rinne, kellega samuti konsulteeriti, ja mõned valitsusvälised organisatsioonid väljendasid negatiivseid seisukohti. Kuid need seisukohad ei tulenenud tariifsete soodustuste kavandatava kohaldamise negatiivsest mõjust Lääne-Sahara elanikkonnale, vaid pigem hirmust, et soodustustega säilib praegune olukord Lääne-Saharas, mida nimetatud osalejad käsitavad Maroko okupatsiooni alla kuuluvana.

Hindamisest nähtub, et ELi-Maroko assotsieerimislepinguga ette nähtud tariifsete soodustuste andmisel on positiivne mõju Lääne-Sahara majandusele ja see mõju peaks tulevikus jätkuma või isegi suurenema. Hirm, et tariifsete soodustuste kehtivuse pikendamine tähendaks praeguse olukorra tunnustamist, ei ole põhjendatud, kuna lepingus ei osuta miski Maroko suveräänsete õiguste tunnustamisele Lääne-Saharas.

### **Inimõigused**

Inimõiguste olukord Lääne-Saharas on üldiselt sarnane inimõiguste olukorrale Marokos. Inimõiguste kaitset reguleerivad mehhanismid ja õigusaktid on samad. Siiski on Lääne-Sahara olukorras eripärad seoses poliitiliste erimeelsustega, eelkõige osas, mis puudutab sõnavabadust, kogunemiste vabadust ja ühinemisvabadust. Katsed „kahjustada territoriaalset terviklikkust“, st ka Polisario Rinnet pooldav separatism on keelatud ja karistatav rahatrahvi või isegi vangistusega.

Üldiselt võib seoses tariifsete soodustuste Lääne-Sahara toodetele laiendamise oodatava mõjuga inimõigustele kõnealusel territooriumil näha analoogiat ELi-Maroko assotsieerimislepingu mõjuga inimõiguste olukorrale Marokos. Kuivõrd lepinguga soodustatakse õigusnormide lähendamist ELi normidele mitmes eri valdkonnas, on võimalik ette näha kaudset positiivset mõju peamiselt töötajatele (nt ohutusmeetmed), tööõigusele (nt lastekaitse), taimekaitsemeetmetele ja tarbijakaitsele.

### **Majanduslik ja kaubanduslik mõju**

Erinevate majandusvaldkondadega seotud järgmised on järgmised.

Lääne-Saharas tegeldakse põllumajandustootmisega, eelkõige kasvatatakse varajasi sorte (tomatid ja melonid), mille jaoks on olemas Euroopa Liidu turg. Kõnealune tootmismahd on hinnanguliselt 64 000 tonni, mis vastab ligikaudu 14 000 otsesele töökohale. Tootmise impordiväärtus on ligikaudu 65 miljonit eurot. Tariifsete soodustuste puudumisel tuleks kõnealuse ekspordi pealt tasuda 6,6 miljoni euro väärtuses tollimakse.

Kõnealust majanduskasu on võimalik suurendada, kui Lääne-Sahara arendab tulevikus oma tootmist ja ekspordi ELi praegu arutatavate projektide raames. See mõjutaks ka töökohtade arvu, mis võib mõnede hinnangute kohaselt viiekordistuda. Seoses väidetega, et lepinguga edendatav põllumajandustegevuse areng mõjutaks loodusvarade, eelkõige vee kasutamist, nähtub Maroko hinnangutest põhjavee kasutuse kohta (mida mõned kahtluse alla seavad), et mõju taastumatutele põhjaveevarudele on tühine. Samas võetakse meetmeid, et vähendada põhjaveest tuleneva vee kasutamist (kohalikud niisutussüsteemid ja merevee magestamine). Üldiselt tundub, et ühelt poolt on praegu vähe usaldusväärseid alternatiive asjaomase territooriumi majandusliku arengu võimaldamiseks ja teiselt poolt korvab veevarude kasutamisest tulenevad puudused Lääne-Saharale avalduv positiivne majanduslik mõju.

Mis puudutab kalandustoodete sektorit, siis on Lääne-Saharas oluline kalandustooteid töötlev tööstus, sealhulgas 141 rajatist, millel on lubatud eksportida Euroopa Liitu. Kalandustoodete ekspordi maht kõnealuselt territooriumilt oli 2015. ja 2016. aastal vahemikus 100–200 miljonit eurot. Kõnealusest ELi toimuvast ekspordist otseselt või kaudselt sõltuvate töökohtade arv on ligikaudu 45 000. Tariifsete soodustuste laiendamine kõnealusele impordile mõjutaks seega olulisel määral piirkonna majandust ja seega ka tööhõivet. Samuti oleks see kooskõlas ELi panusega rahalise toetuse abil sektori konkurentsivõime ning Lääne-Sahara kalurite tööhõive ja elukvaliteedi toetamiseks ja arendamiseks, samuti loodusvarade säästvaks kasutamiseks. Seevastu ohustaks kõnealuste soodustuste andmisest keeldumine töökohti ja ekspordi ning suurendaks tõenäosust, et töötlemistegevus viiakse üle teistesse kohtadesse, ilmselt Marokosse. Samuti oleks see vastuolus Euroopa Liidu eesmärgiga toetada sektori arengut Lääne-Saharas.

Euroopa importijad, kes impordivad kalandustooteid Lääne-Saharast, on märkinud, et kõrget ühist välistollitariifi (välja arvatud soodustused – soodustuseta määrad) arvestades oleks kõnealuseid tooteid osta palju ebasoodsam, kui sooduskohtlemist ei võimaldata.

Lääne-Sahara väljajätmine assotsieerimislepingust ei mõjuta vahetult ega otseselt fosfaaditööstust selle praegusel kujul. Sellel on kolm peamist põhjust: 1. teatavate toodete (fosfaatmaak) suhtes kohaldatakse nullmäära (enamsoodustusrežiimi klausel); 2. ei toodeta selliseid fosfaate, mille jaoks on ELis olemas turg; 3. kui teatavaid Lääne-Saharas toodetud fosfaate töödeldakse Marokos (või mõnes muus riigis, millega ELil on sooduskaubandusleping), piisaks sellest kõnealustele toodetele Maroko sooduspäritolu andmiseks, ja seega ei sõltu tariifsed soodustused nende toodete puhul mineraalide päritolust.

Samas näib, et Lääne-Saharast pärinevatele toodetele tariifsete soodustuste andmine avaldaks mõju teatavate fosfaatide tootmise tulevasele arengule. Olulised investeeringud (üle 2 miljardi dollari) Lääne-Sahara fosfaadist saadud toodete (peamiselt fosforhape ja väetised) valmistamiseks oleksid ohus, kui kõnealuste fosfaaditoodete liitu eksportimise puhul ei võimaldata sooduskohtlemist. Tariifsete soodustuste puudumisel oleks investeerimine muudesse piirkondadesse, kus toodangu suhtes kohaldatakse soodustusi (nt Maroko), kasulikum kui Lääne-Saharasse. Lääne-Saharasse tehtavate investeeringute katkemine

mõjutaks kõnealuses piirkonnas tootmisvõimsust, toodete mitmekesisust ja seega tööhõivet fosfaatide tootmise sektoris.

Üldiselt peaks tariifsete soodustuste andmisel olema oluline mõju piirkonna majanduse arengule. Kõnealuse mõju jälgimise tagamiseks on lepinguga sõnaselgelt ette nähtud asjakohane raamistik ja menetlus, et lepinguosalisel saaksid korrapärase teabevahetuse abil hinnata lepingu tagajärgi selle rakendamise ajal.

Kuigi jätkuvalt täpseid andmeid on keeruline saada, nähtub sellest uuringust, et Lääne-Saharas on majandus- ja tootmistegevus, millel oleks suur kasu samadest kaubandussoodustustest, nagu on antud Maroko Kuningriigile. Tegelikult kohaldata teatavate tootmisharude, eelkõige kalandustoodete ja teatavate põllumajandustoodete sektori suhtes kuni 21. detsembrini 2016 kõnealuseid soodustusi, mis on võimaldanud arendada Lääne-Saharas majandustegevust ja luua töökohti. Liidu tariifsete soodustuste laiendamine kõnealustele toodetele võimaldaks tagada ekspordi jätkumise.

Lääne-Sahara majandusliku potentsiaali vajalik mitmekesistamine eeldab stiimuleid välisinvesteeringuteks, mis nõuavad eelkõige suuremat õiguskindlust ning seega praegu ja tulevikus Lääne-Saharast Euroopa Liitu eksporditava kauba suhtes kohaldavate tariifitingimuste selgitamist. Tariifsete soodustuste laiendamisega Lääne-Saharast pärinevatele toodetele tagatakse investeerimistingimused ning võttes arvesse kõnealuse territooriumi kasutamata majanduslikku potentsiaali ja välismaiste otseinvesteeringute praegust väikest mahtu, edendatakse tööhõivet soodustavat kiiret ja olulist arengut.

Seevastu kahjustaks tariifsete soodustuste andmata jätmine olulisel määral Lääne-Sahara ekspordi, eelkõige põllumajandus- ja kalandustoodete ekspordi, ja seepärast on tõenäoline, et juba niigi piiratud tootmist vähendatakse veelgi, mis seaks territooriumi arengule täiendava takistuse. Kui soodustusi ei laiendata Lääne-Saharast pärinevatele toodetele, kohaldatakse nende toodete suhtes tollimakse, mis kehtivad liidus enamsoodustusrežiimi alusel, ja neil ei ole seega eelisjuurdepääsu ELi turule. Sellel oleks vaid piiratud mõju tööstustoodete (fosfaadid) ekspordile, kuid mõju oleks väga kahjulik kalandus- ja põllumajandustoodete ELi ekspordimisele.

Üldiselt peaks tariifsete soodustuste andmisel olema oluline mõju Lääne-Sahara majanduse arengule kõnealustes sektorites investeeringute soodustamise kaudu. Nii on see näiteks teatavate fosfaatide (nt fosforhape ja väetised) puhul, kus on juba kavandatud investeeringuid nii põllumajanduse (kus on käimas arenguprojekte) kui ka kalanduse valdkonnas. Kui selliseid soodustusi ei anta, võib see negatiivselt mõjutada investeeringuid, majandustegevuse arengut ja mitmekesistamist ning tööhõivet.

Rahvusvahelise õiguse, eelkõige Viini konventsiooni artikli 36 kohaselt on sooduskohtlemine iseenesest üksnes Lääne-Sahara territooriumi lisaõigus, mis ei nõua vastutasuks kohustuste võtmist, ning seega võib eeldada, et ta saab sellest kasu. Potentsiaalne negatiivne mõju on veevarude kasutamise või tööhõive puhul üksnes kaudne. Tariifsetel soodustustel puudub igasugune negatiivne mõju inimõigustele.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ettepanek ei ole seotud õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmiga.

#### 4. MÕJU EELARVELE

Liidu tollituludega seoses puudub märkimisväärne mõju eelarvele. Sellega seoses tuleb rõhutada, et kuni 21. detsembrini 2016 kohaldati Lääne-Saharast pärinevate toodete suhtes pärast nende liitu sisenemist *de facto* tollimaksuvabastust.

#### 5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Selleks et jälgida lepingu mõju asjaomasele elanikkonnale ja kõnealuse territooriumi loodusvarade kasutamisele, on lepinguga sõnaselgelt ette nähtud asjakohane raamistik ja menetlus, et lepinguosalisel saaksid korrapärase teabevahetuse abil hinnata lepingu tagajärgi selle rakendamise ajal. Euroopa Liit ja Maroko leppisid kokku teabe vahetamises vähemalt kord aastas, tehes seda ELi-Maroko assotsieerimislepingu raames asutatud assotsieerimiskomitees. Kõnealuse hindamise kord määratakse kindlaks hilisemas etapis, enne kui assotsieerimiskomitee selle vastu võtab.

Lisaks teavitavad komisjoni talitused ja Euroopa välisteenistus kodanikuühiskonna osalejaid lepingu rakendamisest.

Ettepanek:

## NÕUKOGU OTSUS

**Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (millega muudetakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa Ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokolli nr 1 ja nr 4) Euroopa Liidu nimel allkirjastamise kohta**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 207 lõike 4 esimest lõiku koostoimes artikli 218 lõikega 5,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa – Vahemere piirkonna leping, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa Ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel<sup>6</sup> (edaspidi „assotsieerimisleping“) jõustus 1. märtsil 2000.
- (2) Alates assotsieerimislepingu jõustumisest on liit jätkuvalt tugevdanud kahepoolseid suhteid Marokoga ja andnud talle edasijõudnud riigi staatuse.
- (3) Samal ajal on liit, kes ei ole tunnustanud Maroko suveräänseid õigusi Lääne-Sahara suhtes, järjepidevalt kinnitanud oma tahet lahendada vaidlus, mis käsitleb Lääne-Sahara mitteautonoomset territooriumi, mida praegu haldab suurel määral Maroko. Liit toetab täielikult ÜRO peasekretäri ja tema isikliku esindaja püüdlusi aidata lepinguosalistel leida olukorrale õiglane, kauakestev ja vastastikku vastuvõetav poliitiline lahendus, millega võimaldatakse Lääne-Sahara elanike enesemääramisõigus ÜRO põhikirja eesmärkide ja põhimõtete kohaste lepingute raames, nagu on sätestatud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides, eelkõige resolutsioonis 2152 (2014) ja resolutsioonis 2218 (2015).
- (4) Alates assotsieerimislepingu jõustumisest on liitu imporditud Lääne-Sahara tooteid, mis on sertifitseeritud Marokost pärinevate toodetena, kasutades kõnealuse lepingu asjaomaste sätetega ette nähtud tariifseid soodustusi.
- (5) Euroopa Kohus märkis oma otsuses kohtuasjas C-104/16 P<sup>7</sup> siiski, et assotsieerimisleping hõlmab üksnes Maroko Kuningriigi territooriumi, mitte Lääne-Sahara mitteautonoomset territooriumi.
- (6) On oluline tagada, et aastate jooksul väljakujunenud kaubavooge ei häirita, kehtestades samas asjakohased tagatised, et kaitsta inimõigusi ja jätkusuutlikku arengut asjaomastes piirkondades. Nõukogu volitas 29. mail 2017. aastal komisjoni alustama läbirääkimisi Maroko Kuningriigiga, et luua õiguslik alus assotsieerimislepingus sätestatud tariifsete soodustuste andmiseks Lääne-Saharast

<sup>6</sup> EÜT L 70, 18.3.2000, lk 2.

<sup>7</sup> Euroopa Kohtu 21. aprilli 2016. aasta otsus kohtuasjas Euroopa Liidu Nõukogu vs. Polisario Rinne (Front Polisario), C-104/16 P, ECLI:EU:C:2016:973.

pärinevatele toodetele. Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vaheline leping on ainus vahend, millega tagatakse, et Lääne-Saharast pärinevatele toodetele võib anda sooduspäritolustaatus, sest üksnes Maroko ametiasutustel on võimalik tagada kõnealuste soodustuste andmiseks vajalike eeskirjade täitmine.

- (7) Komisjon hindas lepingu võimalikku mõju säästvate arengule, eelkõige seoses Lääne-Saharast pärinevatele toodetele antud tariifsetest soodustustest asjaomasele elanikkonnale tulenevate eeliste ja puudustega ning asjaomaste territooriumide loodusvarade kasutamise mõjudega. Tariifsete soodustuste mõju tööhõivele, inimõigustele ja loodusvarade kasutamisele on väga raske mõõta, kuna see mõju on kaudne. Samuti ei ole lihtne saada asjaomast objektiivset teavet.
- (8) Sellest hindamisest nähtub siiski, et üldiselt ületab assotsieerimislepinguga Lääne-Saharast pärinevatele toodetele ette nähtud tariifsetest soodustustest Lääne-Sahara majandusele tulenev kasu, näiteks võimendav mõju majanduskasvule ja seega ka sotsiaalsele arengule, konsultatsiooniprotsessis tõstatatud puudusi, nagu loodusvarade, eelkõige põhjaveevarude laialdane kasutamine, mille lahendamiseks on võetud meetmeid.
- (9) Seega avaldab tariifsete soodustuste laiendamine Lääne-Saharast pärinevatele toodetele üldist positiivset mõju asjaomasele elanikkonnale ning see mõju peaks jätkuma ja tulevikus võimaluse korral isegi kasvama. Hindamisest nähtub, et tariifsete soodustuste laiendamisega Lääne-Saharast pärinevatele toodetele tagatakse investeerimistingimused ning edendatakse kiiret ja märkimisväärset majanduskasvu, mis omakorda soodustab tööhõivet. Sellise majandustegevuse ja tootmise olemasolu Lääne-Saharas, mis saaks assotsieerimislepinguga ette nähtud tariifsetest soodustustest kõige rohkem kasu, näitab, et tariifsete soodustuste andmata jätmine kahjustaks olulisel määral Lääne-Sahara eksporti, eelkõige põllumajandus- ja kalandustoodetega seotud eksporti. Tariifsete soodustuste andmisel peaks olema positiivne mõju Lääne-Sahara majanduse arengule, hoogustades investeringute tegemist.
- (10) Komisjon tagas koostöös Euroopa välisteenistusega ühtlasi, et lepinguga hõlmatud asjaomast elanikkonda on asjakohaselt kaasatud, pidades konsultatsioone, mis koondasid Lääne-Sahara elanikkonna paljusid sotsiaal-majanduslikke ja poliitilisi osalejaid. Enamik kõnealustest osalejatest väljendas poolehoidu assotsieerimislepingu kohaste tariifsete soodustuste Lääne-Saharale laiendamisele. Laiendamise vastu olnud osalejad ei toonud välja konkreetseid negatiivseid tagajärgi territooriumi elanikkonna jaoks, vaid leidsid, et lepinguga kinnitatakse Maroko positsiooni Lääne-Saharas. Ent lepingu tingimustes ei ole midagi, mis lubaks järeldada, et sellega tunnustatakse Maroko suveräänseid õigusi Lääne-Sahara suhtes. Liit teeb täiendavaid jõupingutusi, et toetada vaidluste rahumeelse lahendamise protsessi, mis algatati ÜRO egiidi all.
- (11) Komisjon on pidanud liidu nimel läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (millega muudetakse assotsieerimislepingu protokolli nr 1 ja nr 4) üle, mis parafeeriti 31. jaanuaril 2018.
- (12) Leping aitab kaasa Euroopa Liidu lepingu artikli 21 kohaste liidu eesmärkide saavutamisele.
- (13) Seepärast tuleks leping Euroopa Liidu nimel allkirjastada, tingimusel et see sõlmitakse hilisemal kuupäeval,

## ON VASTU VÕTNUD KÄEOLEVA OTSUSE:

### *Artikkel 1*

Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (millega muudetakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa Ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokolle nr 1 ja nr 4) allkirjastamine kiidetakse liidu nimel heaks, eeldusel et nimetatud leping sõlmitakse.

Allkirjastatava lepingu tekst on lisatud käesolevale otsusele.

### *Artikkel 2*

Nõukogu peasekretariaat annab lepingu läbirääkija nimetatud isiku(te)le täisvolituse lepingu allkirjastamiseks tingimusel, et kõnealune leping sõlmitakse.

*Artikkel 3*

Käesolev otsus jõustub [...].

Brüssel,

*Nõukogu nimel  
eesistuja*